

TURKU-ÅBO

DEN GAMLA UNIVERSITETS-
STADEN

Utsikt från domkyrkans torn.

Foto: G. Welin.

Ingenstädes i Finland finner den svenska turisten så talrika gemensamma minnen i Sverige—Finlands historia som i det gamla Åbo, staden vid Aura å, och i den omkring Åbo liggande landsbygden. Mellan Åbo och Stockholm har genom århundraden rått livliga förbindelser, vilka i våra dagar utvecklats till dagliga båtturer. Med flyg kan man tillryggalägga sträckan mellan de båda städerna, »Nordens vackraste flyglinje», på 1 1/2 timme.

Turku—Åbo var redan tidigt en handelsplats; stadens finska namn har just denna betydelse. Det äldsta Åbo låg c. 5 km från mynningen av Aura å vid Korois, där västerns och österns handelsmän möttes, idkade byteshandel, köpte landets produkter och bjödo ut sina egna varor. Småningom utvecklar sig Åbo till huvudort, såväl i kyrkligt som administrativt hänseende.

Redan vid början av 1200-talet torde staden vid Korois ha flyttats närmare åmynningen. Omkring år 1229 började man här uppföra en domkyrka på Unikankare. Domkyrkans invigning och biskopssätets förflyttning skedde antagligen

1290, men även under de följande århundradena fortsattes byggnadsarbetena. Ehuru domkyrkan sådan vi nu se den är resultatet av flere århundradens byggnadskonst, framstår den dock som en fullödig harmonisk helhet. Efter kyrkans restaurering, som avslutades 1929, har denna Finlands nationalhelgedom återfått sin medeltida skönhet och beundras nu som en av Nordens intressantaste arkitektoniska minnesmärken.

Katedralen utgör närmast ett monument över Finlands mäktiga katolska biskopar. Med domkyrkan äro så lysande namn förbundna som Hemming, Magnus I, Magnus II Tavast och Magnus III Stjernkors, vilka samtliga bidragit till kyrkans byggande och förskönande.

Under domkyrkans höga valv finnas talrika för Sverige—Finlands historia gemensamma minnen. I detta Finlands Pantheon har Karin Månsdotter, vars romantiska och tragiska levnadssaga väckt djup medkänsla på vardera sidan om Bottniska viken, fått sitt sista vilorum. Här ligger Gustav Adolfs lärare i krigskonsten, den finske krigaren Evert Horn,

Foto: Apollo.

Domkyrkans mittskepp.

Foto: G. Welin.

Drottning Karin Månsdotters sarkofag i domkyrkan.

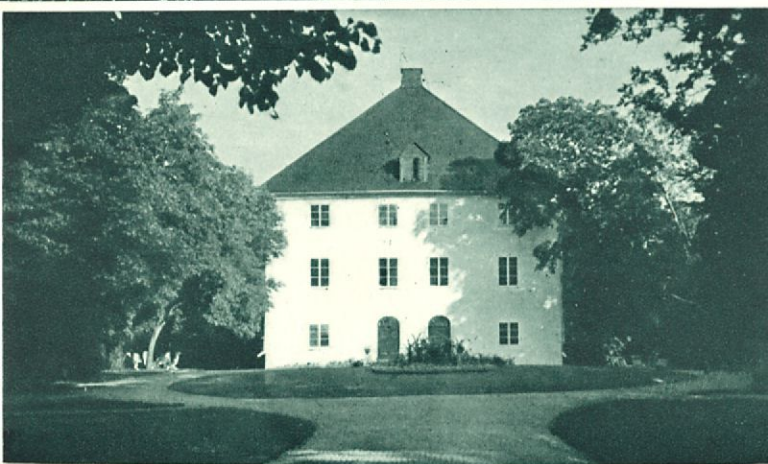

Foto: Heddi Viljanti.

Skärgårdslandskap. Runsala.

begraven. I domkyrkan vila även många av 30-åriga krigets hjältar, såsom Gustav II Adolfs »snöplog», Åke Tott, och det finska rytteriets befälhavare Torsten Stålhandske.

Vid slutet av 1200-talet påbörjades byggnadsarbetena på Åbo slott vid mynningen av Aura å. Här residerade till en början medlemmar av Folkunga-ätten; senare har slottet varit bostad för andra av landets mest bemärkta styresmän. Största delen av det s.k. gamla slottet hade tillkommit före medeltidens utgång, medan nya slottet i förborgen byggdes först under Gustav Vasas och Johan III:s tid. Borgen har förskonats varken från ofärdsår eller krig. Men även lysande hovliv har förts inom dess murar, i synnerhet under den tid hertig Johan och hans gemål Katarina Jagellonica förde spiran på Åbohus. Sådant hov hade aldrig förut skådats i Finland: lysande fester med teateruppvisningar, jaktpartier, båtfärder i skärgården m.m. Men det finska hertigdömetets saga räckte icke länge. Redan den 12 aug. 1563 erövrades slottet av Erik XIV:s krigsfolk var-

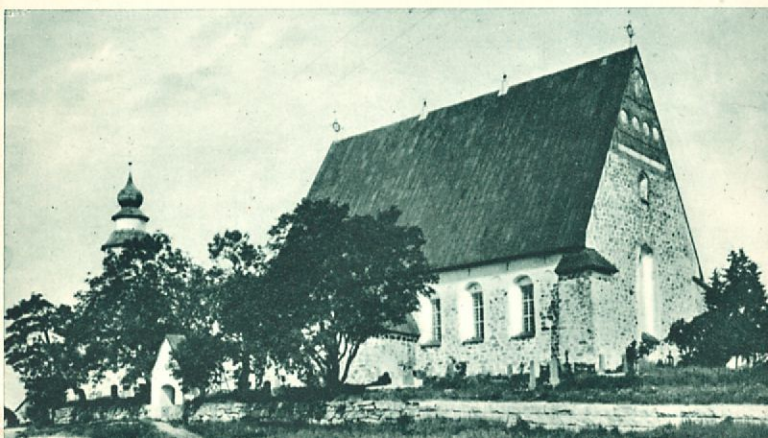

Kankas herrgård (Masku).

Foto: Solio.

Foto: Solio.

Sagu kyrka.

Åbo slott.

Foto: G. Weltn.

efter hertigparet fördes fångna till Sverige. Snart voro dock rollerna ombytta. Den avsatte Erik hölls där-
efter av sin broder Johan III fången på Åbo slott åren
1570—71.

År 1614, då Gustav II Adolf vistades i slottet, utbröt en
fruktansvärd eldsvåda, som ödelade största delen av inred-
ningen i det gamla slottet. Om borgens senare öden må
nämnas, att Åbo hovrätt höll sin första session i slottets
nya del år 1623 och att det åter under åren 1637—40 och
1648—51, då Per Brahe i egenskap av Finlands general-
guvernör bodde på slottet — under »grevens tid» — upp-
levde en glansperiod. Senare användes slottet dels som
fängelse, dels som magasin, till dess fr.o.m. 1881 Åbo stads
historiska museum småningom tagit hela den nya delen i
användning. Museet är i sitt slag en ensamstående sevärd-
het i Norden.

År 1249 uppstod i Åbo Finlands första dominikaner-
kloster och inom samma århundrade även Åbo katedral-
skola. Finlands första universitet grundlades här år 1640;
efter den stora branden 1827, då största delen av staden
lades i aska, flyttades universitetet till Helsingfors. Vid det
självständiga Finlands morgongryning blev Åbo åter uni-
versitetsstad, t.o.m. platsen för två universitet, av vilka
Turun Yliopisto (Åbo Universitet) är finskspråkigt och Åbo
Akademi svenskspråkigt. Åbo är även sätet för Finlands
ärkebiskop.

Åbo utgör centrum i landets äldsta och mest välmående
odlingsbygd, Egentliga Finland. Hamnen kan trafikeras
även de hårdaste vintrar, varför Åbo är en verklig infarts-
port till Finland. Jämte Egentliga Finlands kulturland-
skap, i vilka ett stort antal medeltida kyrkor och gamla herr-
gårdar utgöra en fängslande beståndsdel, erbjuder Åbo skär-
gård naturskönhet i riklig grad.

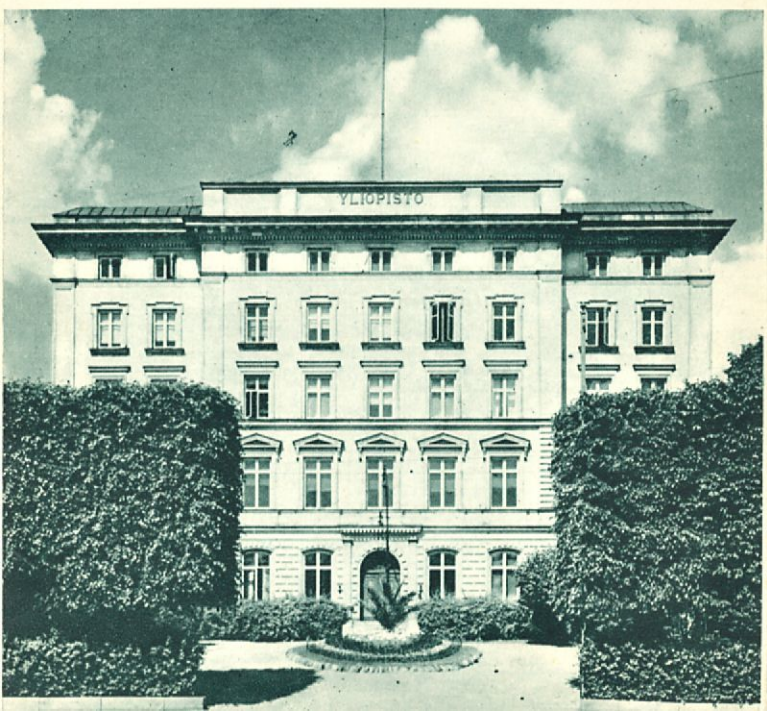
Foto: Fred. Runeberg

Konung Erik XIV:s fängelse på Åbo slott.

Som skärgårdens centrala bad- och sommarvistelseort har den gamla klosterstaden Nådendal, norr om Åbo, redan ingått i det allmänna medvetandet. Det birgittinerkloster, ett dotterkloster till Vadstena, som år 1445 uppfördes i Vallis Gratiae, Nådendal, har haft en stor betydelse i

Foto: G. Welin.

Turun Yliopisto (Åbo Universitet).

Åbo Akademi.

Foto: G. Welin.

landets kulturliv. I dess hägn verkade bl.a. Finlands äldsta kända författare, klosterbrodern Jöns Budde (1462—91). Av klostret återstår klosterkyrkan. Nådendal förenas genom en ståtlig bro med Luonnonmaa ö, varest republiken Finlands president har sitt vackra sommarslott Gullranda.

(Text av dr Arvo Viljanti.)

Foto: Aho & Soldan.

Torghandel.

Utsikt över Näddental.

Foto: O. W. Sorthan.

Foto: O. W. Sorthan.

Tupavuori havsbad invid Näddental.

hp 243

